

На відрі верхи

Франц Кафка

Переклад: Іван Кошелівець

Усе вугілля зужите; відро порожнє; совок ні до чого; холодом дихає піч; кімната геть промерзла; перед вікном залякли в інеї дерева; небо — срібний щит проти того, хто благає в нього допомоги. Мені треба вугілля; не замерзати ж мені; ззаду — безжалісна піч, переді мною — таке саме небо, я мушу звинно проскочити між ними й просити допомоги в гендляр вугіллям. Але до моїх звичайних благань він уже глухий; я мушу зовсім ясно йому довести, що не маю ні зернини вугілля і що тому для мене він, як сонце в небі, потрібний. Я мушу прийти, як жебрак, який, захрипши з голоду, готовий сконати на дверях, і тільки через це панська куховарка схильна вділити йому гущі від решток кави; отак мусить гендляр вугіллям, лютий, але під наказом заповіді "Не убий!" — кинути мені до відра повний совок вугілля.

Сама моя поява мусить виключати відмову; тому їду я до нього на відрі верхи. Як вершник на відрі, тримаючись за дужку, ніби за повід, з'їжджаю я обережно по сходах; але внизу моє відро зноситься в повітря, пишно, пишно; навіть верблюди, що лежать, припавши до землі, не підводяться так пишно під ударами палиці погонича; часто я підношуся аж до другого поверху, але ніколи не знижуюся до рівня вхідної брами. А вже особливо високо ширяю я перед склепінням підвалу гендляр, в якому він, зігнувшись над столиком, щось пише; а щоб позбутися надмірної спеки, у нього відчинені двері.

— Гендлярє вугіллям! — гукаю я захриплим з холоду голосом, огорнений хмарою пари з рота, — будь ласкавий, гендлярє, дай мені трохи вугілля. Мое відро так спорожнилося, що я можу на ньому верхи їхати. Будь такий ласкавий. Щойно тільки зможу — заплачу тобі.

Гендляр підносить руку до вуха.

— Чи не причулося мені? — питає він через плече свою дружину, що плете на лавці коло печі, — чи не причулося мені, наче гукає покупець?

— Я нічого не чую, — відказала, рівно дихаючи над спицями, дружина, приємно відчуваючи плечима тепло.

— Ой, так, — гукаю я. — Це я; давній ваш клієнт; щиро відданий; лише що під цю пору без грошей.

— Жінко, — каже гендляр, — таки є, таки є хтось; аж так уже я не помиляюся; це мусить бути давній, дуже давній клієнт, що так промовляє до мого серця.

— Та що ти, чоловіче? — мовила жінка і, зупинившись на мить, притиснула своє плетиво до грудей. — Нікого немає, провулок порожній, усі наші покупці забезпечені вугіллям; ми можемо на кілька днів замкнути підвал і відпочити.

— Алеж я сиджу тут верхи на відрі, — кричу я й не помічаю холодних сліз, що заливають мені очі, будьте ласкаві, гляньте вгору, відразу побачите мене; я прошу один

повний совок вугілля, а дасте два — буду без міри щасливий. Бож усі інші покупці вже забезпечені. Хай би вже й мені заторохтіло вугіллям у відрі!

— Я йду, — відповів гендляр і вже хотів подріботити сходами вгору, але жінка скочила до нього, схопила міцно за руку й мовила:

— Не йди. А як не хочеш мене слухати, я сама піду. Пам'ятай про свій важкий кашель минулої ночі. Заради якогось покупця, навіть уявного, ти ладен забути жінку й дитину й ризикувати своїми легенями. Піду я.

— Як так, тоді перелічи йому всі ґатунки, які ми маємо на складі, а ціни я крикну тобі звідси.

— Добре, — відповіла гендлярка й вийшла на завулок. Звичайно ж, вона побачила мене відразу.

— Пані гендлярці, — гукаю я, — найнижчий уклін; лише один совок вугілля; просто осюди до відра; я сам відвезу його додому; один совок щонайгіршого. Я заплачу, звичайно, що належить, але не зараз, тільки не зараз.

Як удар дзвону ці троє слів — "тільки не зараз", і наче навмисне прозвучали вони разом з вечірнім дзвоном, який саме загув з дзвіниці.

— Чого він там хоче? — гукає гендляр.

— Нічого, — відповідає йому жінка, — нікого тут немає, не видно й не чути нічого. Лише вдарило шосту годину, і ми тепер будемо замикати. Жахлива холоднеча тут; мабуть, ще й завтра матимемо багато роботи.

Вона нічого не чула й не бачила, але тим часом розв'язує поворозки фартуха й намагається ним відігнати мене геть. На жаль, це вдається їй. Усі переваги доброго скакуна має моє відро, але не має сили опору, надто легке воно; сам тільки помах бабського фартуха зриває його з землі.

— Ти злюка, — гукаю я, обернувшись через плече, тим часом, як вона напівзневажливо, напівзадоволено вимахуючи руками, повертається до підвалу. — Ти злюка! Одного совочка найгіршого вугілля просив я в тебе, а ти й того не дала.

І, сказавши це, я зношуся на висоти вічних льодовиків і зникаю там назавжди.

Переклад: Іван Кошелівець